



Regeringskansliet

Remiss av betänkandet *Några frågor om grundläggande fri- och rättigheter* (SOU 2025:2)

Linköpings tingsrätt överlämnar nedanföljande remissvar till Regeringskansliet avseende rubricerat betänkande. Som domstol inskränker sig tingsrätten till att kommentera delar av betänkandet som innebär eller kan innebära svårigheter ur ett regeltillämpningsperspektiv och avstår således från att bedöma lämpligheten i övrigt i framförda förslag.

Ordningen nedan utgår först från ordningen på föreslagen lagtext och därefter utifrån ordningen i motiven.

Förlust av medborgarskap

Synpunkterna hänför sig till lagtext på s. 21 f. och motivering på s. 199, 206 och 310.

Förlust av medborgarskap på grund av lämnade uppgifter

I den föreslagna texten anges att medborgarskap "ska fråntas [den som] har förvärvat medborgarskapet genom oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller genom annat otillbörligt förhållande". Denna skrivning är inspirerad av 9 kap. 1 § andra stycket brottsbalken: "För bedrägeri döms också den som genom att lämna oriktig eller ofullständig uppgift, genom att ändra i program eller upptagning eller på annat sätt olovligen påverkar..."

Bedrägeribestämmelsen har en kanske mer logisk följd där agerandet kommer före följden. Grundlagstexten skulle kunna bli tydligare om det i stället skrevs "ska fråntas [den som] genom oriktiga eller ofullständiga uppgifter eller genom annat otillbörligt förhållande har förvärvat medborgarskapet".

Förlust av medborgarskap på grund av brottslighet

En vanlig uppfattning om tolkning av grundlag är att denna, i jämförelse med tolkning av vanlig lag, mer måste hålla sig till lagtexten isolerat och inte kan förlita sig på samma sätt på förarbeten, som annars är brukligt (se ex. Bengtsson, *En problematisk grundlagsändring*, SvJT 1994, s. 920).

I förslaget rörande förlust av medborgarskap används termen "allvarligt hotar rikets säkerhet". Termen *allvarligt* är inte helt tydlig till var gränserna kommer att gå. Detta kan särskilt sägas gälla för brott mot rikets säkerhet där många gärningar i sig kan anses typiskt allvarliga, vilket gör att det kan vara svårt att dra paralleller till exempel till en allmän straffrättslig syn på gärningars allvar och att det kan vara svårt att bilda sig en uppfattning om vad som inte vore allvarligt. En alternativ formulering kan därmed möjligen övervägas.

Rätten till rättslig prövning

Synpunkterna hänför sig till lagtext på s. 22 och motivering på s. 55, 72 ff. och 312.

Oavhängigt rättsskipningsorgan

I den föreslagna texten används termen "oavhängigt rättsskipningsorgan" som term för de organ som jämföras ur ett konventionsperspektiv med domstolar.

Termen är inte helt klar. Oavhängighet kan föra tankarna till att det är något från den offentliga makten helt frikopplat, som kanske Advokatsamfundets Disciplinnämnd, men inte exempelvis hyresnämnderna. Ett alternativ, som visserligen är språkligt sett tyngre, vore ett "organ som är oavhängigt i sin rättsskipning".

Lagstiftningsnivå för att reglera hur domstolsprövning går till

I motiveringen på s. 72 noteras att föreskrifter för hur prövningen som grundlagsregeln ger rätt till ska gå till kan föreskrivas genom föreskrifter på lägre nivå. Det kan möjligen övervägas om det – för att inte urholka grundlagsskyddet – borde regleras att föreskrifter på lägre nivå än lag inte på något sätt får inskränka rätten till rättslig prövning. Detta kan medföra att överklagandeförbud behöver regleras i lag.

Rätten till abort

Synpunkterna hänför sig till lagtext på s. 23.

Den föreslagna texten ger rätt att avbryta sin graviditet. Fråga är om inte grundlagsskyddet i stället är avsedd att skydda rätten att *låta* avbryta sin graviditet. Tanken förefaller nämligen inte vara att tillåta självbehandling under hela den tid som abort tillåts i lag.

Inskränkning av föreningsfriheten

Synpunkterna hänför sig till lagtext på s. 24 och motivering på s. 260, 266 och 314 f.

Som framgått i fråga om förlust av medborgarskap kan grundlag behöva tolkas mer isolerat endast utifrån ordalydelsen och mindre utifrån förarbeten. Som även framgått där kan användningen av termen *allvarlig* bli otydlig. Samma sak kan sägas om termen "allvarlig brottslighet" i aktuell föreslagen bestämmelse. Termen allvarlig brottslighet ger ingen närmare vägledning i fråga om straffskala eller rubricering som krävs för att en inskränkning skulle vara grundlagsförenlig. Tingsrätten förordar, med det sagt, inte införandet av en brottskatalog i regeringsformen, i och med att det skulle utgöra ett udda inslag. Däremot kan en annan term eller förklaring möjligen övervägas.

Egendomsskyddet

Synpunkterna hänför sig till lagtext på s. 24 och motivering på s. 276, 295 och 298.

Tingsrätten noterar att den parlamentariskt sammansatta kommittén inte kunnat enas i denna fråga och att något förslag därmed inte lämnas. Tingsrätten vill dock peka på att det finns behov av förtydligande av lagen. Vissa sådana förefaller ha diskuterats, som ersättningsrätten i och för sig och innebörden av proportionaliteten.

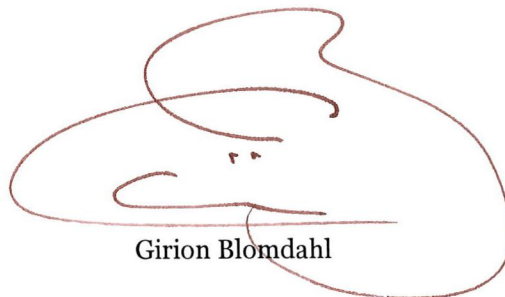
Den fråga tingsrätten har i åtanke är dock en annan. Det rör sig om vad som är ersättningsgilla rådighetsinskränkningar i 2 kap. 15 § andra stycket

regeringsformen och vad som är undantaget därifrån som inskränkning av, främst, miljöskyddsskäl i tredje stycket. Denna gränsdragning – som är en grundlagsfråga – har komplicerats genom Högsta domstolens avgörande i NJA 2023 s. 291, pp. 23-27 (*Tjäderspelet i Malsättra*). Det förefaller angeläget att lagstiftaren tydliggör förhållandet.

Detta remissyttrande har beslutats av lagmannen Christoffer Démery. Föredragande har varit rådmannen Girion Blomdahl.



Christoffer Démery



Girion Blomdahl